

Yetişkinlerin Olumlu Çocukluk Yaşantılarının Ebeveyn Çocuk İlişkisine Etkisinin İncelenmesi

Investigation of the Effect of Adults' Positive Childhood Lives on Parent Child Relationship

ÖZET

Bu çalışma yetişkinlerin olumlu çocukluk yaşantılarının ebeveyn-çocuk ilişkisine etkisinin incelenmesi amacıyla tanımlayıcı tipte yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu en az bir çocuğa sahip 202 yetişkin birey oluşturmuştur. Araştırmanın verileri "Kişisel Bilgi Formu", Doğan ve Aydın (2020) tarafından geliştirilen "Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği" ve Aytaç, Çen ve Yüceol (2018) tarafından geliştirilen "Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği" ile toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, bağımsız örneklemelerde t testi, tek yönlü varyans, korelasyon analizi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; çalışma kapsamına alınan yetişkin bireylerin genel olarak çocukluk yaşamlarının olumlu geçtiği, ayrıca ebeveyn-çocuk ilişkilerinin olumlu ve nitelikli olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan yetişkinlerin "Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği" ile medeni durum, çalışma durumu, eğitim düzeyi ve sahip oldukları çocuk sayısı arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: ebeveyn-çocuk ilişkisi, olumlu çocukluk yaşantıları, yetişkin

ABSTRACT

This descriptive study was conducted to examine the effect of adults' positive childhood experiences on parent-child relationship. The study group of the research consisted of 202 adults with at least one child. The data were collected using the "Personal Information Form", the "Positive Childhood Experiences Scale" developed by Doğan and Aydın (2020), and the "Parent-Child Relationship Scale" developed by Aytaç, Çen, and Yüceol (2018). Descriptive statistics, independent sample t-test, one-way variance and correlation analysis were used to analyze the data. According to the results of the study, it was determined that the adult individuals included in the study generally had a positive childhood life and that their parent-child relationships were positive and qualified. Significant differences were found between the "Parent-Child Relationship Scale" and marital status, employment status, education level and the number of children they had.

Keywords: parent-child relationship, positive childhood experiences, adult

GİRİŞ

Çocukluk döneminde yaşanan olumlu ya da olumsuz deneyimler, kişilerde yetişkinlik dönemleri başta olmak üzere yaşam boyunca etkili olabilmektedir. Çocukken karşılaştıkları bu deneyimler, onların biyopsikososyal gelişimleri üzerinde kalıcı ve uzun süreli etkilere yol açabilmektedir. Kişilerin çocukluk döneminde yaşadıkları olumlu/olumsuz yaşantıların gerçekleşmesinde, başta çocukların yetiştirilmesinde önemli göreve sahip ebeveynler olmak üzere birçok faktör rol oynamaktadır.

Olumlu çocukluk yaşantılarının, kişinin yaşamı süresince iyilik halinin korunması üzerinde; olumsuz çocukluk yaşantılarının ise kişinin ileriye dönük yaşamında psikolojik, sosyal ve fiziksel rahatsızlıklar yaşayabileceği konusunda etkili olduğu saptanmıştır (Akcan ve Taşören, 2020). Gündüz vd. (2018), kişilerin olumlu ve olumsuz çocukluk yaşantısı geçirmelerini etkileyen değişkenlerin alkol ve madde kullanımı, ihmal ve istismar, aile içi şiddet, boşanma, sağlık problemleri, ölüm gibi travmatik deneyimlerin olduğunu belirtmiştir.

Olumsuz çocukluk yaşantısı geçiren kişilerle yapılan çalışmalar, çocukluk döneminde olumsuz yaşantılarla karşılaşan yetişkinlerin psikolojik rahatsızlık geçirme oranının oldukça yüksek olabileceğine işaret etmektedir (Akcan,2020). Çocukluk döneminde yaşanan travmatik deneyimler fiziksel, duygusal, cinsel istismar ve fiziksel, duygusal ihmal şeklinde görülebilmektedir (Şar, 2018).

Olumlu çocukluk yaşantıları ile ilgili Doğan ve Aydın (2021)'in yapmış olduğu çalışmada, olumlu çocukluk yaşantılarının mutluluk ve yaşam doyumu ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır. Aynı zamanda Bilgin vd. (2021)'nin çalışmasına göre, yetişkinlerin olumlu çocukluk yaşantılarının anne-baba öğrenim düzeyine, ebeveyn tutumuna, sosyoekonomik düzeye göre anlamlı şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Bilgin vd. (2021)

Hande Şahin¹
Ezgi Karataş²

How to Cite This Article

Şahin, H. & Karataş, E. (2023). "Yetişkinlerin Olumlu Çocukluk Yaşantılarının Ebeveyn Çocuk İlişkisine Etkisinin İncelenmesi" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:9, Issue:116; pp:8951-8957. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/sss.72803>

Arrival: 01 September 2023
Published: 25 October 2023

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Prof Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Kırıkkale, Türkiye. ORCID: 0000-0002-0012-0294
² Yüksek Lisans Öğrencisi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Bölümü, Kırıkkale, Türkiye. ORCID: 0000-0001-8056-8859

bireyin olumsuz yaşantıların olmamasının olumlu bir yaşantı sürdürdüğünün bir göstergesi olamayacağını belirterek, bireylerin olumlu çocukluk yaşantılarının olumsuz çocukluk yaşantıları kadar önemli olduğunu vurgulamıştır.

Olumlu/olumsuz çocukluk deneyimleri olan kişiler ebeveyn olduklarında bu deneyimlerinin çocuklarını da etkilediği düşünülebilirler. Ebeveyn, çocuğunu yetiştirme sürecinde kendi deneyimlerinin bir yansımasını çocuğa aktarabilmektedir. Ebeveyn-çocuk ile arasındaki ilişki, bu süreçte oldukça önem taşımaktadır. Ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkinin kurulması, çocukluk dönemine dayanmaktadır. Ebeveynlerin çocukları ile kurduğu iletişimin niteliği, ebeveynlerin ve çocukların yaşamında önemli bir etkiye sahiptir. Şentürk (2012)'e göre, ebeveyn-çocuk ilişkisinin olumlu olduğu bir süreçte çocuğun benlik gelişimi, başarısı, aidiyet duygusu, öz güveni üzerinde de olumlu etkilere sahip olduğunu belirtmiştir.

Sonuç olarak bu çalışma, yetişkin bireylerin olumlu çocukluk yaşantılarının ebeveyn-çocuk ilişkisine etkisinin incelenmesi amacıyla planlanmıştır. Çocukluk yaşantıları ile ilgili araştırmaların çoğu, olumsuz çocukluk deneyimlerinin kişinin yaşamındaki etkisi üzerinedir. Literatür incelendiğinde olumlu çocukluk yaşantıları ile ilgili çalışmaların, olumsuz çocukluk yaşantıları ile ilgili çalışmalarına göre daha az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte çocuktaki olumsuz ve travmatik yaşantıların araştırıldığı kadar, olumlu yaşantıların da araştırmalara konu edinmesi alan yazına katkı sağlayacaktır. Yine çalışmalara bakıldığında çocukluk döneminde olumlu yaşantılara sahip olmanın bireyi farklı alanlarda olumlu şekilde etkilediği görülmektedir. Bu çalışma yetişkin bireylerin yaşadıkları olumlu yaşantıların, yetiştirdikleri çocuklar ile aralarındaki ilişkiyi ne doğrultuda etkilediğini araştırmak amacıyla hazırlanmıştır. Bu doğrultuda, çalışmanın yetişkin bireylerin olumlu çocukluk yaşantılarının ebeveyn-çocuk ilişkisine etkisi arasında nasıl bir ilişki olduğu konusunun incelenmesinin yeni uygulamalara ve araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışma; yetişkinlerin olumlu çocukluk yaşantılarının ebeveyn-çocuk ilişkisine etkisinin incelendiği ilişkisel tarama modelinin kullanıldığı bir araştırmadır. İlişkisel tarama modeli, iki ve daha fazla sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını tespit etmeyi amaçlayan tarama yaklaşımdır (Karasar, 2016). Araştırma, kartopu örnekleme yöntemiyle; araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 202 yetişkin birey ile yürütülmüştür. Kartopu örnekleme yöntemi; istenen kriterleri sağlayan bireyler bulunduktan sonra, bireylerin aynı özelliği taşıyan tanıdığı diğer bireylere ulaşmaya çalışması şeklinde uygulanmaktadır (Aksakoğlu, 2006). Bu araştırmada öncelikle araştırmacıların tanıdığı en az bir çocuğu bulunan yetişkinlere ulaşılmış olup, sonrasında ulaşılan yetişkinlerin kriterleri sağlayan tanıdığı arkadaşları tarafından anket formunun doldurulması sağlanmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden bireylere ait veriler "Google Form" aracılığı ile toplanmıştır. Anketin doğru anlaşılması ve içtenlikle yanıtlanması için anket formunun giriş kısmında kısa bir açıklama yapılmıştır.

Veri Toplama Yöntem ve Araçları

Araştırmanın verileri, 20.04.2023-03.05.2023 tarihleri arasında anket formu aracılığıyla araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yetişkinleri tanıtıcı bilgi elde edebilmek amacıyla "Kişisel Bilgi Formu", yetişkinlerin olumlu çocukluk yaşantılarının ebeveyn-çocuk ilişkisine etkisini incelemek amacıyla "Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği" ve "Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği" kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırma kapsamına alınan bireylerin tanıtıcı özelliklerine ait bilgileri (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, çocuk sayısı, çalışma durumu, meslek, gelir düzeyi, aile tipi) elde edebilmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen bir formdur.

Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği: Ölçek Doğan ve Aydın (2020) tarafından geliştirilen, bireylerin olumlu çocukluk yaşantılarını ölçmeye yönelik bir ölçme aracıdır. Ölçek 22 madde ve 5'li Likert tarzında bir cevaplama anahtarına sahiptir. Ölçek tek boyutludur ve tersten kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçeğin puan aralığı 22-110 arasındadır ve ölçekten alınan yüksek puanlar çocukluk yaşamının olumlu ve iyi yönde olduğuna işaret etmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .96, bileşik güvenilirlik katsayısı ise .97 olarak bulunmuştur. Ölçeğin madde toplam korelasyonu değerleri ise .37 ile .83 arasında değişmekte olduğu görülmüştür. Ölçeğin faktör yükleri .40 ile .86 arasında değişmekte olduğu saptanmıştır. Doğrulamalı faktör analizi ile tekrar incelenmiş ve uyum indeks değerlerinin yeterli düzeyde olduğu saptanmıştır (Chi-Square / df = 822.17/205, CFI = 98, NFI = .98, RFI = .97, IFI = .98, AGFI = .80, SRMR = .04).

Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği: Aytaç, Çen ve Yüceol (2018) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan ölçek, ebeveyn ile çocuk arasındaki ilişkiyi ölçmektedir. Ölçekte tersten puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçek 15 madde ve 5'li Likert tarzındadır. Ölçek iki alt ölçekten oluşmaktadır. İlk alt ölçek olumlu ebeveyn çocuk ilişkisidir. Mevcut ölçek ilişkinin sıcaklık, ilgi ve duyarlılık düzeyini kapsamaktadır. Bu alt ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .71 olarak

bulunmuştur. İkinci alt ölçek olan olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi; ilişkideki çatışma, cezalandırma ve olumsuz duygu gibi özellikleri içermektedir. Bu alt ölçeğin iç tutarlılık katsayısı. 74 olarak bulunmuştur. Ölçeğin olumlu ebeveyn çocuk ilişkisi alt ölçeğinden alınan puanların yüksek olması ebeveyn çocuk ilişkisindeki olumlu ilişkinin niteliğinin artmasına işaret etmektedir. Aynı durum diğer alt ölçek için de geçerlidir.

Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi

Araştırmanın verileri SPSS programında analiz edilmiş olup, katılımcılara ilişkin demografik ve açıklayıcı bilgiler frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistiklerle ifade edilmiştir. Bununla birlikte, değişkenler arasında ilişki ve anlamlı bir farklılık olup olmadığının belirlenmesi için grup sayısı iki ise İki Grup Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi, grup sayısı ikiden fazla ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve ölçekler arası ilişkinin belirlenmesinde korelasyon yapılmıştır.

Bu çalışma, Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Komisyonu tarafından 24 Mayıs 2023 tarihinde yapılan toplantıda (Sayı: 2023/05) etik açıdan uygun bulunmuştur.

BULGULAR ve YORUM

Tablo 1: Çalışmaya katılan yetişkinlerin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı (n=202)

Değişkenler	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Kadın	148	73.3
	Erkek	58	26.7
Eğitim Durumu	Ortaokul	6	3.0
	Lise	26	12.9
	Önlisans	16	7.9
	Lisans	95	47.0
	Lisans üstü	59	29.2
Medeni Durum	Evlili	189	93.6
	Bekar	13	6.4
Çocuk Sayısı	1	91	45.0
	2	76	37.6
	3 ve üzeri	35	17.3
Çalışma Durumu	Çalışıyor	156	77.2
	Çalışmıyor	46	22.8
Gelir Düzeyi	8500 TL ve daha az	22	10.9
	8501 TL ve üzeri	180	89.1
Aile tipi	Çekirdek	147	72.8
	Geniş	55	27.2

Araştırma kapsamına alınan yetişkin bireylerin yaş ortalaması 39'dur. Yetişkinler arasında kadınlar (%73.3), lisans düzeyinde eğitim görenler (%47.0), evliler (%93.6), bir çocuğu bulunanlar (%45.0), çalışanlar (%77.2), 8501 TL ve üzeri gelir düzeyine sahip olanlar (%89.1), çekirdek aile yapısı olanlar (%72.8) önde gelmektedir (Tablo 1).

Tablo 2: Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği ve Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği'ne ait tanımlayıcı istatistikler

Ölçekler	n	Min-Max	Ort.	Sdt. Sapma
Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği	202	22-110	82.00	19.445
Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği	202	37-67	55.00	4.777

Araştırmaya alınan örneklem grubunun "Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği" ile "Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği"nden aldıkları puanlar Tablo 2'de gösterilmiştir. "Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği"nin puan aralığı 22-110 arasında değişmekte olup ölçekten alınan yüksek puanlar çocukluk yaşamının olumlu geçtiğine işaret etmektedir. Buna göre; araştırmaya katılan yetişkinlerin ölçek ortalama puanı 82 olduğundan çocukluk yaşamlarının olumlu geçtiği söylenebilir. "Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği"nden alınan puanların artması ise ebeveyn çocuk ilişkisindeki olumlu ilişkinin niteliğinin artmasına işaret etmektedir. Bu çalışmada katılımcıların ölçek puan ortalaması 55 olup ebeveyn-çocuk ilişkilerinin olumlu ve nitelikli olduğunu göstermektedir.

Tablo 3: Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği ve Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin sosyo-demografik faktörlere göre incelenmesi

Ölçekler	Değişkenler	N	Ort. ± SS	t	p
Cinsiyet					
Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği	Kadın	148	78.358±19.837	-1.125	.207
	Erkek	54	81.833±18.260		
Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği	Kadın	148	55.567±4.962	.332	.142
	Erkek	54	55.314±4.268		
Medeni Durum					
Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği	Evli	189	78.656±19.440	-1.768	.576
	Bekar	13	88.461±17.755		
Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği	Evli	189	56.460±4.909	-.449	.008*
	Bekar	13	56.076±2.100		
Çalışma Durumu					
Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği	Çalışıyor	156	80.102±19.068	1.098	.320
	Çalışmıyor	46	76.521±20.649		
Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği	Çalışıyor	156	55.134±4.689	-2.017	.045*
	Çalışmıyor	46	56.739±4.919		
Gelir Düzeyi					
Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği	8500 TL ve daha az	22	65.681±19.538	-3.577	.084
	8501 TL ve üzeri	180	80.950±18.822		
Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği	8500 TL ve daha az	22	56.090±4.555	.614	.756
	8501 TL ve üzeri	180	57.427±4.811		
Aile Tipi					
Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği	Çekirdek	147	79.979±19.621	.827	.786
	Geniş	55	77.436±19.019		
Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği	Çekirdek	147	55.598±4.802	.479	.982
	Geniş	55	55.236±4.745		

*p<0,05

Tablo 3'te katılımcıların her iki ölçekten aldıkları puanlar ile bazı sosyo-demografik özellikleri verilmektedir. Buna göre katılımcıların cinsiyetleri ile "Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği" arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=1.098$, $p=.320$). Buna karşın çalışmaya katılan erkeklerin daha olumlu bir çocukluk yaşantısı geçirdikleri (81.833 ± 18.260) söylenebilir.

Çocukluk çağı yaşantılarının yetişkinlik döneminin rehberi olduğu bilinmektedir. Çocukluk dönemi yaşantıları yetişkinlik dönemini hem olumlu hem de olumsuz yönde etkilemesine, bireyin pasif ya da aktif bir kişiye dönüşmesinde etkilidir. Çocukluk dönemini huzurlu ve güvenli hissettiği bir aile içerisinde geçiren bireyler, yetişkinlik dönemlerinde kendine güvenen, öz yeterli ve öz saygısı yüksek kişiler olmaktadır (Taş, 2022). Bilgin ve arkadaşları (2021) tarafından yetişkinlerin olumlu çocukluk yaşantılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada da bu çalışma ile benzer şekilde; yetişkinlerin cinsiyetleri ile olumlu çocukluk yaşantıları arasında fark bulunmamış ve yine benzer şekilde erkeklerin daha olumlu bir çocukluk yaşantısı geçirdikleri saptanmıştır. Doğan ve Aydın (2020) da yaptıkları araştırma sonucunda olumlu çocukluk yaşantılarının kadınlara göre erkeklerde daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Yine bulgumuzu destekler nitelikte Doğan ve Yavuz (2020)'un çalışmasında da erkek katılımcıların olumlu çocukluk yaşantılarının kadınlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu ortaya konmuştur. Olumlu çocukluk yaşantılarını deneyimleme konusunda erkeklerin kadınlara göre olumlu çocukluk yaşantısı puanlarının daha yüksek olması kültürel bağlamda yorumlanabilir.

Katılımcıların cinsiyetleri ile "Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği" arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=1.098$, $p=.320$). Bununla birlikte çalışmaya katılan kadınların çocukları ile daha olumlu ilişkilere sahip oldukları (55.567 ± 4.962) belirlenmiştir. Cheng ve Furnham (2004) yapmış oldukları araştırmalarında, annelerin çocuklarına karşı gösterdiği sıcaklık ile çocukların mutluluk puanları arasında pozitif bir ilişki saptamışlardır.

Çalışma kapsamına alınan yetişkin bireylerin medeni durumları ile "Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği" toplam puanı arasında anlamlı bir fark bulunmamakla birlikte ($t= -1.768$, $p=.576$) bekarların daha olumlu bir çocukluk geçirdikleri (88.461 ± 17.755) söylenebilir. Çalışmada yer alan yetişkinlerin medeni durumu ile "Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği" toplam puanı arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($t= -.449$, $p=.008$). Evli bireylerin çocukları ile daha olumlu ilişkilere sahip oldukları (56.460 ± 4.909) belirlenmiştir. Deniz (2020) tarafından ebeveynlerin çocukluk yaşantılarının aile uyumu, evlilik yaşamı ve çocuk yetiştirme tutumları ile ilişkisinin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada da; evlilik yaşamının, ebeveynlerin demokratik tutumuyla pozitif yönde bir ilişkiye sahip olduğu bulunmuştur. Yani ebeveynlerin evlilik yaşamlarının, ebeveynlerin çocuklarına yönelik çocuk yetiştirme tutumlarını etkilemekte olduğu söylenebilir.

Çalışmaya katılan yetişkinlerin çalışma durumu ile “Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği” toplam puanı arasında anlamlı bir fark bulunmamakla birlikte $t=1.098$, $p=.320$ çalışan bireylerin daha olumlu bir çocukluk geçirdikleri (80.102 ± 19.068) belirlenmiştir. Yetişkinlerin çalışma durumu ile “Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği” toplam puanı arasında anlamlı bir fark bulunurken ($t=-2.017$, $p=.045$), çalışmayanların çocukları ile daha olumlu ilişkilere sahip oldukları (56.739 ± 4.919) saptanmıştır. Bu durum çalışmayanların iş stresinden uzak kalmaları sebebiyle çocukları ile daha fazla zaman geçirmelerinden kaynaklanmış olabilir.

Katılımcıların gelir düzeyi ile “Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği” arasında da anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=-3.577$, $p=.084$). Buna karşın gelir düzeyi 8501 TL ve üzerinde olanların daha olumlu bir çocukluk yaşantısı geçirdikleri (80.950 ± 18.822) belirlenmiştir. Bilgin ve arkadaşları (2021)’nin çalışmasında da algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre olumlu çocukluk yaşantılarının değişkenlik gösterip göstermediği incelenmiş ve gelir düzeyi yükseldikçe olumlu çocukluk yaşantılarının da yükseldiği belirlenmiştir. Ailenin gelir düzeyinin yüksek olması genellikle eğitim düzeyinin de yüksekliğini yansıttığından bu ailelerin daha bilinçli ebeveynlere sahip olduklarını düşündürmektedir.

Araştırmaya alınan yetişkinlerin gelir düzeyi ile “Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği” toplam puanı arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=.614$, $p=.756$). Gelir düzeyi 8501 TL ve üzerinde olanların çocukları ile daha olumlu ilişkilere sahip oldukları (57.427 ± 4.811) saptanmıştır. Dereli ve Dereli (2017)’nin çalışmalarında; ailenin gelir düzeyi azaldıkça ebeveyn ile çocuk arasında yaşanan çatışmaların arttığı tespit edilmiştir. Yaşar (2009), Ummanel (2007) ile Bartan ve Tezel-Şahin (2012) çalışmalarında ise ebeveyn çocuk arasındaki ilişkinin ailenin gelir düzeyine göre farklılaşmadığını belirlemişlerdir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin sahip oldukları aile tipi ile “Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği” ($t=.827$, $p=.786$) ve “Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği” ($t=.479$, $p=.982$) arasında anlamlı bir fark bulunmamakla birlikte çekirdek aileye sahip olan katılımcıların daha olumlu bir çocukluk yaşantısı geçirdikleri (79.979 ± 19.621) ve çocukları ile daha olumlu ilişkilere sahip oldukları (55.598 ± 4.802) belirlenmiştir. Ailedeki kişi sayısının az olması aile ilişkilerine de olumlu olarak yansımaktadır.

Tablo 4: Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği ve Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği’nin eğitim düzeyi ve çocuk sayısına göre incelenmesi

Ölçekler	Değişkenler	N	Ort. ± SS	F	p
Eğitim düzeyi					
Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği	Ortaokul	6	66.666±15.153	1.985	.098
	Lise	26	75.961±22.785		
	Önlisans	16	80.312±22.126		
	Lisans	95	77.736±17.780		
	Lisans üstü	59	84.254±19.411		
Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği	Ortaokul	6	55.166±4.262	4.229	.003*
	Lise	26	58.461±4.709		
	Önlisans	16	53.125±5.942		
	Lisans	95	54.884±4.257		
	Lisans üstü	59	55.864±4.818		
Çocuk sayısı					
Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği	1	91	79.296±19.558	.031	.970
	2	76	79.592±19.176		
	3+	35	78.600±20.269		
Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği	1	91	55.769±4.692	.518	.047*
	2	76	55.500±4.494		
	3+	35	54.800±4.777		

* $p<0,05$

Araştırmaya alınan yetişkinlerin ölçek puanlarının eğitim ve sahip oldukları çocuk sayısına göre incelenmesi Tablo 4’te gösterilmektedir. Tabloya göre çalışma kapsamına alınan yetişkin bireylerin eğitim düzeyleri ile “Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği” toplam puanı arasında anlamlı bir fark bulunmamakla birlikte ($F=1.985$, $p=.098$) lisansüstü düzeyde eğitim görenlerin daha olumlu bir çocukluk geçirdikleri (84.254 ± 19.411) söylenebilir. Polat ve arkadaşları (2022) tarafından okul öncesi öğretmenlerinin çocukluk çağındaki olumlu yaşantılarını belirlemek amacıyla yapılan çalışmada da benzer sonuca ulaşılmış olup öğretmenlerin olumlu çocukluk yaşantıları ile öğrenim düzeyleri arasında fark bulunmamıştır. Yavuz (2023)’ün ebeveynlerin olumlu çocukluk yaşantıları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi konu edinen çalışmasında da; yetişkinlerin olumlu çocukluk yaşantıları ile öğrenim düzeyi arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüş olup lisans mezunu yetişkinlerin daha olumlu bir çocukluk geçirdikleri belirlenmiştir.

Çalışmada yer alan yetişkinlerin eğitim düzeyi ile “Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği” toplam puanı arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($F=4.229$, $p=.003$). Lise düzeyinde eğitim görenlerin çocukları ile daha olumlu ilişkilere

sahip oldukları (58.461 ± 4.709) belirlenmiştir. Dereli ve Dereli (2017) tarafından ebeveyn-çocuk ilişkisinin okul öncesi dönem çocukların psikososyal gelişimleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılan çalışmada annelerin eğitim düzeyi arttıkça, ebeveyn ile çocuk arasındaki çatışmanın da azaldığı görülmüştür. İlköğretim mezunu olan annelerin çocuklarına karşı baskıcı ve katı bir tutum sergilemeleri, çocuklarıyla daha fazla çatışma yaşadıklarının bir göstergesi olabileceği belirtilmiştir. Benzer şekilde Çakıcı (2006) da, anne eğitim düzeyinin anne çocuk ilişkisinde etkili olduğunu belirtmiş, annenin eğitim düzeyi arttıkça çocukları ile ilişkisinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Saygı ve Uyanık-Balat (2013)'ın çalışmalarında eğitim düzeyine göre ilköğretim mezunu annelerin diğer eğitim düzeyindeki annelere göre daha çok çatışmalı ilişki yaşadıkları belirlenmiştir. Öğrenim düzeyi yüksek ebeveynlerin çocuklarıyla daha destekleyici ilişki kurduklarını tespit edilmiştir.

Çalışmaya katılan yetişkinlerin sahip oldukları çocuk sayısı ile "Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği" toplam puanı arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F=.031$, $p=.970$). Buna karşılık 3 ve daha fazla çocuk sahibi olanların 1 ve 2 çocuk sahibi olanlara göre daha olumsuz bir çocukluk geçirdikleri (78.600 ± 20.269) belirlenmiştir. Yetişkinlerin sahip oldukları çocuk sayısı ile "Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği" toplam puanı arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($F=.518$, $p=.047$). Bir çocuğu olanların çocukları ile daha olumlu ilişkilere sahip oldukları (55.769 ± 4.692) belirlenmiştir. Benzer şekilde Özgü (2022) tarafından yapılan çalışmada da 1 çocuğu olanların, 2 ile 3 ve daha fazla çocuğu olanlara göre daha yüksek olumlu ebeveyn çocuk ilişkisine sahip olduğu belirlenmiştir. Yaprak (2007) da araştırmasında çocuk sayısı arttıkça demokratik tutumun azaldığını bulmuştur. Olumlu çocukluk yaşantılarının en etkili faktörü ebeveynlerle olan ilişkidir. Bu ilişkinin güçlü, destekleyici ve tatminkar olması, çocuğun olumlu bir çocukluk yaşantısı geçirdiğine işaret olabilir. Ebeveynlerin çocukları ile kurduğu sıcak, destekleyici ve olumlu ilişki, bireyin tüm yaşamı boyunca etkili olmaktadır (Hortaçsu, 2003).

Tablo 5: "Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği" ve "Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği" Arasındaki İlişki

Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği		
	r	.111
Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği	p	.117
	n	202

Tablo 5'e göre olumlu çocukluk yaşantıları ölçeği puan ortalaması ile ebeveyn-çocuk ilişkisi ölçeği puan ortalaması arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur ($p>.05$).

Bilgin ve arkadaşlarının çalışmasında (2021) olumlu çocukluk yaşantıları puanları en yüksek olanların, ebeveyn tutumunu demokratik olarak belirleyenler olduğu görülmüştür. Olumlu çocukluk yaşantıları puanları en düşük ortalamaya sahip olanlar ise ebeveyn tutumunu ilgisiz olarak belirleyenler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yetişkinlerin olumlu çocukluk yaşantılarının ebeveyn-çocuk ilişkisine etkisinin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada; yetişkin bireylerin genel olarak çocukluk yaşamlarının olumlu geçtiği, ayrıca ebeveyn-çocuk ilişkilerinin olumlu ve nitelikli olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan yetişkinlerin "Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği" ile sosyo-demografik değişkenler arasında fark bulunmazken, "Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği" ile medeni durum, çalışma durumu, eğitim düzeyi ve sahip oldukları çocuk sayısı arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir. Araştırmada ulaşılan bilgiler ışığında şu önerilerde bulunulabilir;

- ✓ Özellikle sosyo-ekonomik düzeyi düşük ebeveynlere yönelik aile içi iletişim ve etkileşim, olumlu ebeveyn-çocuk ilişkileri ve çatışma çözme becerileri ile ilgili eğitim programları düzenlenip, uygulanarak etkileri değerlendirilebilir.
- ✓ Ailelere düzenlenecek eğitimlerin yanında çocukların olumlu çocukluk yaşantılarını artırmaya yönelik eğitsel ve psikolojik destek sunulabilir.
- ✓ Örneklem sayısının artırıldığı, yaş aralığının genişletildiği, farklı eğitim düzeyine sahip katılımcıların olduğu araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Akcan, G. (2020). "Çocukluk Çağı Travmaları, Alkol Ve Madde Kullanım Bozukluğu Ve Depresyon: Bir Gözden Geçirme", VI. Uluslararası TURKCESS Eğitim ve Sosyal Bilimler Kongresi, 30 Ekim- 1 Kasım, İstanbul.

Akcan, G. & Taşören, A.B. (2020). "Genç Yetişkinlerde Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları, Öz-Şefkat Ve Duygu Düzenleme Becerileri Depresyon Belirtilerini Yordar Mı?", Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi, 37(2):59-80.

Aksakoğlu, G. (2006). Sağlıkta Araştırma ve Çözümleme, D.E.Ü. Rektörlük Basımevi, İzmir.

- Aytaç, A.B.; Çen, S. & Yüceol, G.P. (2018). “Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması.”, Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 25 (3):209-221
- Bartan, M. & Tezel-Şahin, F.(2012). “Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Envanterinin 60–72 Aylık Çocukların Anne Ve Babalarına Uyarlanması”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 34:185-200.
- Bilgin, O.; İnce, M.; Çolakoğlu, Ö.M. & Yeşilyurt, E. (2021). “Yetişkinlerin olumlu çocukluk yaşantılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi”, Zeitschrift für die Welt der Türken, 13(3):251-264.
- Cheng, H. & Furnham, A. (2004). “Perceived Parental Rearing Style, Self-Esteem And Self-Criticism As Predictors Of Happiness” Journal of Happiness Studies, 5(1):1-21.
- Çakıcı, S. (2006). “Alt Ve Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Ailelerin Anne-Çocuk İlişkilerinin Ve Aile İşlevlerinin Anne-Çocuk İlişkilerine Etkisinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Deniz, B. (2020). “Ebeveynlerin Çocukluk Yaşantılarının Aile Uyumu, Evlilik Yaşamı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları İle İlişkisinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Dereli, E. & Dereli, B. M. (2017). “Ebeveyn-Çocuk İlişkisinin Okul Öncesi Dönem Çocukların Psikososyal Gelişimlerini Yordaması”, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14 (1):227-258.
- Doğan, T. & Aydın F.T. (2020). “Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği’nin Geliştirilmesi”, HAYEF: Journal of Education, 17(1):1-19.
- Doğan T. & Yavuz K. (2020). “Yetişkinlerde psikolojik sağlamlık, olumlu çocukluk deneyimleri ve algılanan mutluluk”, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar - Current Approaches in Psychiatry 12:312-330.
- Doğan, T., & Aydın, F. T. (2021). “Mutlu Çocuklar Mutlu Yetişkinler Mi Oluyor?”, İnsan & Toplum, 11(1): 69-95.
- Gündüz, A.; Yaşar, A.B.; Gündoğmuş, İ.; Savran, C. & Konuk, E. (2018). “Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlilik Ve Güvenilirlik Çalışması”, Anatolian Journal of Psychiatry, 19(1):68-75.
- Hortaçsu, N. (2003). Çocuklukta İlişkiler Ana Baba, Kardeş Ve Arkadaşlar, İmge Kitabevi, Ankara.
- Karasar, N. (2016). Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar-İlkeler Teknikler, Nobel Yayınevi, Ankara.
- Özgül, T. (2022). “48-72 Aylık Çocuklarda Anne Baba Tutumlarının ,Ebeveyn Çocuk İlişkisi Üzerindeki Etkisi Var Mıdır?”, Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Polat, Ö.; Balaban, S., & Aydın, E. (2022). “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocukluk Çağındaki Olumlu Yaşantıları Ve Örgütsel Kimlik Algıları.”, Eğitimde Kuram ve Uygulama, 18(1):12-26.
- Saygı, D. & Uyanık Balat, G. (2013). “Anasının Devam Eden Çocuğu Olan Annelerin Çocukları İle İlişkilerinin İncelenmesi”, International Journal of Human Science, 10(1):844-862.
- Şar, V. (2018). Çocukluk Ve Travma: Psikiyatriyel Bir Bakış. Çocuk Ve Ergenlerde Travma Ve Travmatik Durumların Etkileri Ve Çözümleyici Yaklaşımlar. 1.Baskı. Türkiye Klinikleri, Ankara.
- Şentürk, Ü. (2012). “Parçalanmış aile çocuklarının eğitimdeki başarı/başarısızlık durumu (Malatya örneği 2006)”, Sosyal Politikalar Çalışmaları, 7(29):105-126.
- Taş, S. (2022). “Olumlu çocukluk yaşantılarının bireysel yaratıcılıkla ilişkisinde öz-saygının aracılık etkisi”, Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 15(2): 296–310.
- Ummanel, A.(2007). “Okul öncesi çocuklarda akran kabulünün çeşitli değişkenler açısından incelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Yaprak B. (2007). “İlköğretim Öğrencilerinin Algıladıkları Anne -Baba Tutumunun Diskriminant Analiziyle Belirlenmesi Ve Benlik Saygısı İle Olan İlişkisinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Uygulama”, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Yaşar, F. (2009). “İlköğretime Devam Eden Öğrencilerin Anne-Çocuk İlişkisini Kabul Ve Reddedici Algılama Düzeyinin Annenin Evlilik Doyumu Ve Evlilik Uyumu Düzeyiyle İlişkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Yavuz, M. (2023). “Ebeveynlerin Olumlu Çocukluk Yaşantıları İle Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek lisans tezi, Düzce Üniversitesi, Düzce